

Касьян О.*

МОНІТОРИНГ ОBOB'ЯЗКІВ І ЗOBOB'ЯЗАНЬ УКРАЇНИ, ВЗЯТИХ НЕЮ ПІД ЧАС ВСТУПУ ДО РАДИ ЄВРОПИ

На початку 90-х рр. ХХ століття, у зв'язку з трансформацією міжнародної системи та появою нових акторів на міжнародній арені швидко зростає кількість учасників Ради Європи. Постало питання про контроль за виконанням рішень Організації країнами-членами. Виходячи з цього Парламентська асамблея запровадила у 1993 році механізм моніторингу. З 1997 року функції моніторингу здійснює спеціальний комітет Парламентської асамблеї Ради Європи з питань дотримання зобов'язань державами-членами Ради Європи. Він проводить верифікацію виконання зобов'язань учасниками відповідно до Статуту Ради Європи, Європейської конвенції з прав людини та всіх інших конвенцій Ради Європи, призначає уповноважених спостерігачів, які відвідують певну країну та готують звіти, на основі яких ПАРЕ приймає рішення. Моніторинг триває доти, доки країна не виконає всі умови, після чого починається постмоніторинговий період.

Україна стала членом Ради Європи у 1995 році, взявши на себе цілу низку зобов'язань в різноманітних сферах: правовій, зовнішньополітичній, внутрішньополітичній та ін.

11 грудня 1995 року Комітет ПАРЕ з правових питань та прав людини започаткував процедуру моніторингу зобов'язань України як члена Ради Європи згідно з Наказом Асамблеї № 508. Процес моніторингу був започаткований не лише на рівні комітетів, а й на рівні Парламентської асамблеї. Так, 28 червня 1996 року ПАРЕ провела обговорення з питання скасування смертної кари в Європі і в Резолюції 1097 засудила Україну за порушення її зобов'язання щодо введення мораторію на виконання смертних вироків [1].

Відповідно до Резолюції № 1115 від 29 січня 1997 року, ПАРЕ передала відповідальність за моніторинг в Україні Комітету з питань моніторингу, який 16 травня 1997 року призначив доповідачами по Україні Т. Кельма (Естонія) та Х. Северинсена (Данія). Перші їх візити відбулися 7-10 грудня 1997 року та 15-18 вересня 1998 року [2, с. 203].

На 1999 рік Україна не виконала зобов'язань, взятих на себе при вступі до Ради Європи. Парламентська асамблея йде на поступки і замінює категоричне формулювання «безумовного і повного виконання Україною всіх зобов'язань» на «здійснення суттєвого прогресу у виконанні зобов'язань». На середину 1999 року Україна підписала всі міжнародно-правові документи відповідно до вимог 1995 року, 17 із 19 ратифікувала.

Особливу увагу спостерігачів привернули проблеми, пов'язанні з ухваленням нових Кримінального, Кримінально-процесуального, Цивільного і Цивільно-процесуального кодексів, а також факти порушення свободи преси, невиконання судових рішень і т.ін.

4 квітня 2000 року Комітет з питань моніторингу представив доповідь щодо реформ інститутів влади в Україні і проект рекомендації, які мали досить критичний характер оцінки внутрішньополітичної ситуації в Україні [3].

Через рік, 5 квітня 2001 року ПАРЕ затвердила Резолюцію №1244 та Рекомендацію № 1513 щодо України. Зміст документів віддзеркалював глибоке занепокоєння ситуацією

* студентка 5 курсу спеціальності «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Шинкаренко Т.І.

в Україні, а в Резолюції № 1239 вже містилися повідомлення, про рішення Парламентської асамблеї розпочати процедуру виключення України з Ради Європи.

Протягом наступних років моніторинг продовжується, питання про виключення України з Організації вже не піднімається, але спостерігачі від РЄ постійно зволікають на достатньо повільні темпи впровадження стандартів і принципів Ради Європи органами влади України. Піднімалася проблема про стан розслідування справи Гонгадзе.

Події 2004 року в Україні, вибори і Помаранчева революція знову привертаються увагу Ради Європи. Звичайно ж головною проблемою для моніторингу постав конфлікт влади та опозиції, а також питання змін до Конституції. Можна зауважити, що після згаданих вище подій активізуються відносини між Україною та Радою Європи. 5 жовтня 2005 року в Резолюції 1466 було відзначено прогрес, досягнутий в законодавчій сфері України, зокрема набуття чинності нового Цивільно-процесуального кодексу.

Увагу Комітету з моніторингу у 2006 році було привернуто до парламентських виборів, при чому вони були відзначені Радою Європи як такі, що проведені чесно і відкрито.

У липні 2008 р. Комітет міністрів Ради Європи (КМ РЄ) ухвалив План дій Ради Європи для України на 2008-2011 роки. Він присвячений важливим напрямкам співробітництва України та РЄ у сфері демократії, верховенства права та прав людини. Головними елементами Плану дій є розділи, присвячені захисту прав людини, демократичному розвитку, зміцненню соціальної єдності, місцевій демократії, міжкультурному діалогу, а також молодіжній політиці і спорту. Головною метою Плану дій є сприяння досягненню прогресу у виконанні нашою державою зобов'язань, взятих при вступі до Ради Європи, рекомендацій щодо України Парламентської асамблеї РЄ, Комісара РЄ з прав людини та інших інституцій Організації [4]. План дій є безпрецедентним за всеохоплюючим змістом проєктів та обсягом фінансування – близько 25 млн. євро.

На сьогодні моніторинг Ради Європи так з України і не знятий, хоча ми вже фактично виконали всі зобов'язання, які взяли на себе при вступі до Організації. Сьогодні Комітет з моніторингу знову привертає увагу до справи Гонгадзе, а також ставить питання щодо захисту прав дітей і жінок.

Зміна влади в Україні була сприйнята в ПАРЕ неоднозначно. Так, колишній співдоповідач Моніторингового комітету ПАРЕ по Україні Ханне Северінсен виступила у квітні 2010 року з заявою про те, що моніторинг має бути продовжений, адже «ситуація, яка зараз склалася в Україні, викликає велике занепокоєння: йде поступове зосередження влади у руках однієї особи - президента. Парламентська більшість та уряд повністю підконтрольні Януковичу. Відбувається систематичне порушення Конституції» [5].

Нові співдоповідачі Ренате Вольвенд і Майліс Репс вважають, що допоки влада не порозуміється з опозицією і з громадянським суспільством, Україна перебуватиме під прискіпливим контролем демократичної Європи.

5 жовтня Парламентською Асамблеєю Ради Європи ухвалено резолюцію №1755 «Функціонування демократичних інститутів в Україні», в якій вказано окремі зауваження щодо недоліків у функціонуванні демократичних інститутів та рекомендації щодо шляхів їх усунення. У документі вітаються перші кроки нової української влади, проте висловлюються застереження щодо небезпеки монополізації влади. ПАРЕ звернулася також до Венеціанської комісії з проханням дати оцінку рішення Конституційного суду України щодо скасування політреформи 2004 року [6].

Отже, Парламентська асамблея продовжує процедуру моніторингу виконання Україною своїх зобов'язань і обов'язків. Піднімаються питання про ратифікацію Україною низки угод Ради Європи, вдосконалення політичної системи, виконання рішень Європейського суду з прав людини, конституційну реформу з метою привести Основний закон у повну відповідність до європейських стандартів.

Література

1. Résolution relative à l'abolition de la peine de mort en Europe. - [Електронний ресурс]. – <http://www.peinedemort.org/document.php?choix=3>
2. Політико-правові аспекти діяльності Ради Європи. – К., «Фенікс». – 2007. – 224с.
3. Парламентський контроль уповноваженого з прав людини за станом виконання взятих Україною при вступі до Ради Європи зобов'язань щодо приведення національного законодавства у відповідність до європейських стандартів прав людини. - [Електронний ресурс]. - http://www.ombudsman.kiev.ua/dopovid%204/d_04_1_1.htm
4. План дій Ради Європи для України на 2008-2011 роки: DSP(2008)15 – 25 червня 2008р.
5. Європейці побачили згорання демократії в Україні//Українська правда. - 28 квітня 2010
6. Леонов І. «Європа протверезіла чи пом'якшала?»//Україна молода. - 2010. - № 186.